

Kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården
Alexandra Karlén
Alexandra.Karlen@socialstyrelsen.se

Beslut om nationell högspecialiserad vård- viss vård vid arbets- och miljödermatologi

Beslut

Socialstyrelsen beslutar att viss vård vid arbets- och miljödermatologi, enligt definitionen nedan, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivs vid en enhet.

Definition

Avancerad utredning av patienter med misstänkta arbets- och miljöorsakade hudsymtom.

Patienter ska remitteras till nationell högspecialiserad vårdenhet efter utredning/bedömning vid arbets- och miljödermatologisk enhet, eller motsvarande, när behov av avancerad utredning föreligger.

Förtydliganden till definitionen

Med avancerad utredning avses utredning som kräver personal med avancerad kemisk kompetens samt laboratorium med analysutrustning, som exempelvis GC-MS, HPLC, AAS eller motsvarande, för identifiering av nya eller okända allergen och kvantifiering av allergen i komplexa material/blandningar.

Avgränsningar till definitionen

Följande områden, med stark koppling till definitionen, ingår ej i definitionen och ska ej koncentreras på nationell nivå:

1. Basal utredning på hudmottagningen eller hudklinik avseende epikutantest med svensk basserie, andra vanligt förekommande testserier och relevansbedömning utifrån de testresultat som erhållits.
2. Arbets- och miljödermatologisk utredning med relevanta testserier och/eller testsubstanser samt eget material och/eller extrakt därav med relevans och exponeringsbedömning inkluderande arbetsplatsbesök. Kemiska analyser för att identifiera definierade allergen i arbetsmaterial som inte kräver avancerad utrustning exempelvis för att påvisa formaldehyd, nickel eller kobolt.

3. Försäkringsmedicinskt stöd, psykosocial hjälp samt sekundär prevention i etablerade riskmiljöer.

Ärendet

Sakkunniggruppens förslag om nationell högspecialiserad vård

En sakkunniggrupp har på uppdrag av Socialstyrelsen gjort en genomlysning av vårdområdet arbets- och miljödermatologi. Sakkunniggruppen föreslår att Socialstyrelsen beslutar viss vård vid arbets- och miljödermatologi ska utgöra nationellt högspecialiserad vård (NHV) och bedrivs vid en enhet.

Aktuell vård bedöms vara komplex, sällan förekommande, kräver en viss volym och multidisciplinär kompetens samt kräver stora investeringar och medför höga kostnader. Vården är multidisciplinär och berör flera specialiteter och yrkesgrupper där bland annat biomedicinsk analytiker, kemist, yrkeshygieniker och dermatolog med fördjupad yrkesdermatologisk erfarenhet behövs.

I dag bedrivs föreslagen vård vid en enhet i Sverige. Det finns ett etablerat samarbete mellan denna enhet och remitterter från olika delar av Sverige. Sakkunniggruppen föreslår en formalisering av denna struktur där en enhet får ett formellt nationellt uppdrag. En formell nationell struktur för föreslagen vård skapar en tydlighet och större trygghet för patienten. Den nationella enheten kan också bli mer robust över tid och säkerställa bättre stöd till regionala vårdenheter.

En koncentration av aktuell vård till en enhet ökar förutsättningarna för att förbättra kvaliteten, patientsäkerheten och kunskapsutvecklingen samtidigt som ett effektivt användande av hälso- och sjukvårdens resurser kan uppnås. Basen av adekvat arbets- och miljödermatologisk utredning kommer att kvarstå under regionalt ansvar och därför kommer kunskapen kunna upprätthållas och även förbättras i och med att den nationella enheten kan bygga mer kunskap och erfarenhet kring de komplexa och mer sällsynta fallen och sprida denna kunskap genom sitt tydliga och formella ansvar för kunskapsspridning.

Konsekvenserna av att koncentrera denna vård är övervägande positiva. Sakkunniggruppen bedömer att akutsjukvården inom detta område inte kommer att påverkas.

Sakkunniggruppen bedömer att omkringliggande områden inte kommer att påverkas i någon större utsträckning eftersom förslaget inte innebär någon stor förändring från hur det ser ut idag.

Remissinstansernas yttranden

Socialstyrelsen har remitterat sakkunniggruppens underlag med förslag till koncentration av vårdområdet till berörda remissinstanser. Av remissinstansernas yttranden framgår i huvudsak följande.

Alla remissinstanserna, förutom SKR, tillstyrker förslaget till definition och antalet enheter, dock med några synpunkter på att definitionen är otydlig.

SKR anser att vården redan är koncentrerad till en enhet och de saknar en tydlig problembeskrivning för att formellt besluta om att detta skall utgöra tillståndspliktig vård inom ramen för NHV.

Några remissinstanser (bl.a. Västra Götalandsregionen) anser att är oklart om förslaget innebär att allt framtagande av extrakt och analys av produkter ska ske via nationella högspecialiserade vårdenheten (NHVe) med konsekvensen att de nivå 2-enheter som idag i vissa fall gör detta i samarbete med universitetssjukhusets Arbets- och miljömedicin, i stället ska remittera till NHVe.

Sakkunniggruppens svar på remissinstansernas yttranden

Sakkunniggruppen har getts möjlighet att inkomma med synpunkter på remissinstansernas yttranden och har inkommit med i huvudsak följande synpunkter.

Sakkunniggruppen har efter genomgång av remissinstansernas yttranden, från bland annat Västra Götalandsregionen, justerat förslaget till definition och avgränsningar till definition genom förtydligande av vilken patientgrupp som är aktuell för remittering till den nationella högspecialiserade vårdenheten för avancerad utredning. Definitionen avser patienter som först har genomgått en utredning/bedömning på regional nivå men med fortsatt misstanke om kontaktallergi. Sakkunniggruppen betonar vikten av att patienten före remittering till den nationella högspecialiserade vårdenheten, behöver genomgå en arbets- och miljödermatologiskutredning eller -bedömning i patientens samverkansregion. Vid kvarstående problem efter utredning eller bedömning ska kontakt med den nationella högspecialiserade enheten etableras.

Sakkunniggruppen anser att underlaget har lyft vikten av att föreslagen vård bör koncentreras för ökad kvalitetsförbättring, patientsäkerhet, kunskapsutveckling och effektivitet samt bör stärkas för att säkra fortsatt god utveckling. Sakkunniggruppen betonar dessutom att ett viktigt uppdrag för NHVe är också att sprida kunskap om arbets- och miljödermatologi regionalt såväl som lokalt.

Förslag om antal enheter kvarstår oförändrat.

Angående Region Skånes och delvis Region Kronobergs synpunkt vill sakkunniggruppen tydliggöra att den föreslagna vården innefattar även barn och unga. De potentiella vinsterna av koncentration av föreslagen vård kommer ge en tydligare struktur för vårdkedjan vilket ökar förutsättningarna för kvalitets- och kunskapsutveckling och mer jämlik vård samt ökad livskvalité för berörda patienter, inte minst för barn och unga med närstående.

Efter synpunkt från Västra Götalandsregionen har ett tillägg gjorts under rubriken "Avgränsningar till definitionen", under punkt 2 avseende arbets- och miljödermatologisk utredning.

Den särskilda beredningsgruppens yttrande

I ärendet har även en särskild beredningsgrupp yttrat sig över sakkunniggruppens förslag; om de positiva effekterna av den föreslagna koncentrationen överväger eventuella negativa effekter för hälso- och sjukvårdssystemet.

I analysen har påverkan på akutsjukvården, närliggande områden, geografiska aspekter, transporter, utbildning och forskning beaktats. Av beredningsgruppens yttrande framgår i huvudsak följande.

Beredningsgruppen tillstyrker sakkunniggruppens förslag att viss vård vid arbets- och miljödermatologi ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivs vid en enhet. Beredningsgruppen anser att aktuell vård är sällanförekommande vård som är komplex, och kräver en viss volym samt multidisciplinär kompetens.

Beredningsgruppen bedömer att akutsjukvården inte påverkas av förslaget. Vidare konstaterar beredningsgruppen att nivån som ligger under den nationella nivån är väldigt viktig och att det finns rätt kompetens på samverkansregional nivå. Utifrån sakkunniggruppens underlag samt inkomna remissynpunkter drar beredningsgruppen slutsatsen att den arbets- och miljödermatologiska utredningen regionalt (nivå 2) behöver fungera och samverka med den nationella nivån för att patientnyttan av förslaget ska bli optimal och syftet med jämlik tillgång till den högspecialiserade vården ska uppnås. Detta är något som regionerna behöver arbeta med, exempelvis genom bra vårdförlopp och vårdprogram.

Beredningsgruppen anser att det inte finns geografiska aspekter att ta hänsyn till i relation till förslaget och bedömer att det inte finns konsekvenser för patienttransporter samt att det inte finns några negativa konsekvenser för forskning och utbildning av förslaget.

Beredningsgruppen instämmer i sakkunniggruppens förslag att aktuell vård ska bedrivs vid en enhet. Beredningsgruppen har i denna bedömning beaktat bl.a. följande. Hur vården bedrivs idag, och att det utifrån sakkunniggruppens förslag samt inkomna remissvar, är rimligt att bedriva denna vård vid en enhet. Det är av vikt att denna enhet kompletteras med en fungerande regional nivå.

Beredningsgruppen finner att en nationell högspecialiserad vårdenhet skulle öka förutsättningarna för att bibehålla och förbättra kvaliteten, patientsäkerheten och kunskapsutvecklingen samtidigt som ett effektivt användande av hälso- och sjukvårdens resurser kan uppnås.

Skälen för beslutet

Rättslig reglering

Av 2 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår att med nationell högspecialiserad vård avses offentligt finansierad hälso- och sjukvård som behöver koncentreras till en eller flera enheter men inte till varje samverkansregion för att kvaliteten, patientsäkerheten och kunskapsutvecklingen ska kunna upprätthållas och ett effektivt användande av hälso- och sjukvårdens resurser ska kunna uppnås.

Av 7 kap. 5 § samma lag som ovan framgår bl.a. att den myndighet som regeringen bestämmer beslutar vilken hälso- och sjukvård som ska utgöra nationell högspecialiserad vård och på hur många enheter sådan vård ska bedrivs. Vid

bedömningen av om en åtgärd ska utgöra nationell högspecialiserad vård ska hänsyn särskilt tas till om vården är komplex eller sällan förekommande och om den kräver en viss volym, multidisciplinär kompetens eller stora investeringar eller medför höga kostnader. Beslutet får inte överklagas.

Enligt 2 kap. 1 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) beslutar Socialstyrelsen vilken hälso- och sjukvård som ska utgöra nationell högspecialiserad vård enligt 2 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen och på hur många enheter sådan vård ska bedrivas.

Socialstyrelsens bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att sakkunniggruppen föreslår att viss vård vid arbets- och miljödermatologi enligt definitionen under rubriken beslut, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivas vid en enhet.

Socialstyrelsen konstaterar att alla remissinstanser utom en har tillstyrkt sakkunniggruppens förslag.

Vidare konstaterar Socialstyrelsen att den särskilda beredningsgruppen tillstyrker sakkunniggruppens justerade förslag.

Socialstyrelsen instämmer i sakkunniggruppens förslag att viss vård vid arbets- och miljödermatologi, enligt definitionen under rubriken beslut, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivas vid en enhet. Utredningen i ärendet visar enligt Socialstyrelsens bedömning att aktuell vård är komplex, sällan förekommande, kräver en viss volym och multidisciplinär kompetens samt kräver stora investeringar och medför höga kostnader. Vården är multidisciplinär och berör flera specialiteter och yrkesgrupper där bland annat biomedicinsk analytiker, kemist, yrkeshygieniker och dermatolog med fördjupad yrkes dermatologisk erfarenhet behövs.

Socialstyrelsen instämmer även i sakkunniggruppens förslag att aktuell vård ska bedrivas på en enhet. Socialstyrelsen har vid denna bedömning särskilt beaktat den aktuella patientvolymen och behovet av att säkerställa att läkare och andra professioner ska kunna upprätthålla sin kompetens och tillhandahålla vård av god kvalitet. Socialstyrelsen kan även konstatera att en övervägande majoritet av remissinstanserna samt den särskilda beredningsgruppens tillstyrker förslaget om att aktuell vård ska bedrivas vid en enhet.

Socialstyrelsen finner att en koncentration av aktuell vård till en enhet ökar förutsättningarna för att upprätthålla kvaliteten, patientsäkerheten och kunskapsutvecklingen samtidigt som ett effektivt användande av hälso- och sjukvårdens resurser kan uppnås.

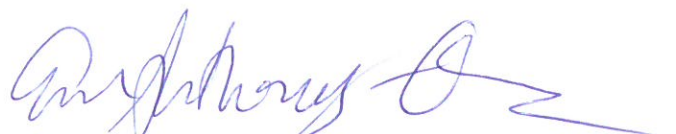
Mot bakgrund av ovanstående beslutar Socialstyrelsen att viss vård vid arbets- och miljödermatologi enligt definitionen under rubriken beslut, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivas vid en enhet.

Detta beslut får inte överklagas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har tillförordnade avdelningschefen Kristina Wikner och avdelningschefen Pär Ödman deltagit. Utredaren Erika Anthony Oscarson har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN


Olivia Wigzell


Erika Anthony-Oscarson